

Буханевич Н.В. Сучасні методи контролю та оцінки знань школярів//Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер.: Педагогіка і психологія. – Зб. статей. : Вип. 14. Ч." – Ялта: РВВ КГУ, 2007. – 300 с. Сс. 126-130

УДК 371.261

сучасні методи контролю та оцінки знань школярів

*Буханевич Наталія Віталіївна
аспірант*

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Проблема контролю та оцінки: становлення і розвиток. Виявлення, контроль, оцінка і облік знань учнів - важлива проблема теорії і практики навчання. Без перевірки або самоперевірки засвоєних знань, набутих умінь і навичок неможливе якісне здійснення цієї проблеми. Тому контроль знань учнів завжди був, є і буде важливою складовою частиною навчального процесу, хоч і ставлення до нього зазнавало певних змін. Міняються окремі форми і способи контролю знань, але його головна суть - знати, наскільки вдало відбувся процес засвоєння вивченого матеріалу, - залишається незмінною. Вона визначається самою природою процесу навчання.

Ще за радянських часів, з перших днів існування радянської школи, вчителі, організовуючи процес навчання і керуючи ним, завжди цікавилися результатами навчальної роботи, вивчали знання учнів. Проте ставлення педагогічної думки, офіційна лінія керівних органів народної освіти щодо контролю знань учнів і визначення функції цієї важливої частини процесу навчання були різними на різних етапах будівництва школи. Оскільки в дореволюційній школі контроль знань, нерідко був засобом відбору учнів для подальшого навчання і використовувався іноді для адміністративного впливу на учнів та вчителів, то закономірною реакцією перших діячів радянської школи була думка, що такий контроль треба відкинути і

звільнити школу від цієї тяжкої спадщини. Вже в травні 1918 року Постановою Наркомун РРФСР було відмінено екзамени і оцінку знань учнів балами. В ній говорилося: " 1 .Використання бальної системи дія оцінки знань, і поведінки учнів відміняється у всіх без виключення випадках шкільної практики. 2. Переведення із класу в клас та видача свідоцтв відбувається за відгуками педагогічної ради про виконання навчальної роботи"[1; с.6]. Але через переповнені класи учитель не встигав систематично вести записи характеристик знань своїх учнів, і тому письмові характеристики носили досить, загальний трафаретний характер. Це в свою чергу призвело до виникнення теоретичних концепцій, що штовхали школу в бік недооцінки перевірки знань учнів і контролю за їх роботою з боку учителя. У перші роки існування радянської школи певний вплив на формування таких концепцій мали також деякі помилкові педагогічні теорії, зокрема теорія "вільного виховання", прихильниками якої були К.Н. Вентцель, Е. Кей, О.І. Пискунов, Л.М. Толстой. Вона була направлена проти будь-якого подавлення дитини, проти регламентації всіх сторін її життя та поведінки, визначення змісту навчання проти її волі. Піддаючи гострій критиці авторитарність виховання і схоластичні методи навчання, представники цієї теорії, а також педагоги, які були під її впливом, виступали проти оціночної системи навчання, яка склалася в школі проти екзаменів. Це був період пошуків нових форм і методів роботи. Ламаючи старе і відкидаючи непотрібне, працівники освіти й вчителі допускали іноді й помилки, які згодом виявлялися й усувалися в процесі творчої роботи (захоплення комплексними програмами, механічне перенесення досвіду інших країн, зокрема шкіл США, використання групово-бригадних форм оцінки знань і умінь учнів [2; с.17].

Шкільна практика, життя настирливо вимагали систематичного контролю знань учнів, і вже в 1920-1921 навчальному році в школах ряду губерній широко практикувалися такі форми перевірки знань, як співбесіди, репетиції, заліки.

Органи народної освіти змушені були визнати необхідність контролю знань учнів і запропонували створити замість старих форм перевірки знань учнів - нові, основані на даних дитячої психології і змісту навчального процесу.

Пошуки тривали, виникало багато різних концепцій і тез, але ясності і чіткості в справі перевірки і обліку знань не було. Деякі педагоги (О. Ерн, СІ. Миропольський, І.Ф. Рашевський, О.Н. Странолюбський та інші) пропонували звільнити дітей від надмірної опіки і контролю з боку учителя, підкреслюючи, що пролетарська школа повинна поставити на перший план активний самоконтроль учнями своїх знань, умінь і навичок. Інші (В.О. Євтушевський, К.К. Сенг-Ілер, М. Рембрович та інші) вважали, що контроль і оцінку знань має насамперед здійснювати вчитель; проводити її слід систематично, методика проведення контролю і оцінки знань повинна відповідати суті процесу навчання [3; с.10].

Великого значення для правильного розв'язання проблеми контролю знань учнів набули на той час постанови уряду від 5 вересня 1931 року

"Про початкову і середню школу", яка засудила неправильні концепції навчання, що тоді панували, і від 25 серпня 1932 року "Про навчальні програми і режим у початковій і середній школі".

Ці постанови привернули увагу вчителів до систематичної поточної перевірки знань учнів. Було визнано, що основою оцінки успішності учнів має бути не суб'єктивне спостереження, а об'єктивна перевірка результатів їх навчальної роботи.

У післявоєнні роки в педагогічній літературі друкується багато статей з питань організації перевірки знань учнів, а в 1953 році редакція журналу "Советская педагогика" відкрила спеціальну дискусію цього питання. Було надруковано чимало робіт на цю тему ряду авторів (Б.Г. Анан'єв, Ш.О. Амонашвілі, О.С. Богданова, М.О. Данілов, Б.ІІ. Єсінов та інші), які у різних аспектах розглядали питання контролю та оцінки знань учнів.

Перед педагогічною наукою постало завдання розвивати далі теорію практику навчання на основі творчого використання минулого досвіду, уникаючи непотрібного повторення пройдених етапів та помилок. І дійсно, у справі перебудови і вдосконалення методів школа зробила значний крок уперед. Щодо вдосконалення перевірки знань, умінь та навичок учнів теж з'явилися помітні успіхи [4; с.52].

Як бачимо існує багато підходів та пропозицій щодо пошуків найбільш ефективних шляхів вдосконалення системи перевірки та обліку успішності учнів. Кожен з них має свої, як позитивні так і негативні сторони [5; с.36]. Не залишилися байдужими до проблеми контролю і оцінки знань і наші Черкаські вчителі і дослідники. Зокрема Л.І. Прокопенко та Т.Л. Тевлін запропонували стобальну систему оцінки знань, зокрема для старшокласників. Вони обґрунтовують це тим, що така система дає змогу учням самим коригувати глибину вивчення окремих навчальних предметів. У цілому стобальна оцінка знань, умінь і навичок дістала схвалення вчительської громадськості Черкас на міському семінарі в травні 1992 року. Нові оцінні шкали, збільшуючись в інтервалі, підвищують поріг "чутливості", а також дають змогу викладачеві детальніше поділити навчальний матеріал з метою контролю У 1993 році діапазон оцінювання успішності звузили до чотирибальної системи ("5", "4", "3", "2"). За останні роки широкого використання здобули тести, як одна із форм перевірки засвоєння учбового матеріалу. Тести - це завдання специфічної форми, які дозволяють оцінити степінь оволодіння учнями навчального матеріалу.

Однією з найбільш важливих переваг тестового контролю вважається висока степінь об'єктивності виставлення оцінок, так як надається можливість точного підрахунку правильних і неправильних відповідей. Використання тестів в процесі навчання є одним із раціональних доповнень до методів перевірки знань, умінь та навичок учнів. Тести є також відмінним засобом індивідуалізації навчання, так як враховують психологічні особливості учнів. Та на жаль у вітчизняних навчальних закладах досі, рідко і не систематично використовується тестування для оцінки знань учнів. Хоча за кордоном цей метод педагогічної діагностики

використовується як безпосередньо в шкільній практиці, так і дня вивчення і стану викладання окремих дисциплін та стану викладання в регіонах. Така система оцінки знань і рівня підготовки, крім справедливості, несе в собі й частку демократизму. Кожен учень, покладаючись на себе, розраховуючи свої сили, уже з перших днів навчання може спланувати і, головне, досягти заданого результату. Крім того, рейтинговий узагальнений показник активізує навчально-пізнавальну діяльність учнів, підвищує відповідальність вчителів за оцінку знань, дає змогу перейти від дискретної жорсткої п'ятибальної оцінки до гнучкої індивідуальної, що забезпечує стимули до безперервного навчання, поглиблення знань [6; с.25].

Тож назріла потреба в цілісній розробці цієї проблеми і обґрунтування системи контролю та оцінки знань, умінь та навиків учнів, яка б відповідала сучасним вимогам щодо організації навчального процесу, це і буде темою нашого подальшого дослідження. Передусім оцінка характеризує рівень засвоєння і якості знань набутих учнями в процесі навчання, а також їх розвиток та готовність до застосування цих знань на практиці і показує відношення між тим, що учень знає з певних питань програми, і тим, що він може знати з цих же питань на даний момент навчання.

На нашу думку це визначення характеризує важливі моменти оцінки, суть якої, однак, набагато глибша і функціонально значуща.

Резюме. В цій статті розглядаються сучасні методи контролю та оцінки знань та навиків школярів та порівняння їх з оцінкою знань школярів ще за радянських часів, характеризується рівень засвоєння і якості знань, набутих учнями в процесі навчання, а також їх розвиток та готовність до застосування цих знань на практиці в сучасній школі.

Ключові слова: знання, контроль, навик, оцінювання.

Резюме. В этой статье рассматриваются современные методы контроля и оценивания знаний и навыков школьников и сравнение их с оцениванием знаний школьников еще до советских времен, характеризуется уровень усвоения и качество знаний, приобретенные учениками в процессе учения, а также их развитие и готовность к применению этих знаний на практике в современной школе.

Summary. In this article considers the modern methods control and valuing knowledge and skill pupils and the compare of the valuing knowledge pupils another to the socialist's time, reference level of the learning and quality knowledge, acquire of the pupils in the process studies and the to the developments and readiness of the apply of this knowledge on the practical in the modern schools.

Література

1. Берман В.П. Развитие творческих способностей учнів на профильных занятиях з математики / Математика (Шкільний світ). - 2004 - №20 - С. 5-7.
2. Корнієнко Т.Л., Фіготіна В.І. Тематичні оцінювання. 10-11 класи фізико-математичного профілю // Математика в школах України. - 2004. - №26. - С. 16-18; №27. - С. 21-22; №32.-0.16-18.
3. Самсонов П.И. Тематические и итоговые контрольные работы по алгебре и началам анализа для классов естественнонаучного профиля обучения // Математика в школе. - 2004. -№5. - С. 18-27, №6. - С. 2-12; №9. - С. 8-20.

4. Арефьев И.П. Подготовка учителя к профильному обучению старшеклассников // Педагогика. - 2003. - №5. - С. 49-55.
5. Гурина Р.В. Исследование эффективности профессиональной начальной подготовки специалистов-физиков в профильных физико-математических классах в системе «Школа - вуз»//Образование в современной школе. - 2003. - №8. - С. 32-37.
6. Десятниченко Н. Система підготовки вчителя для роботи в профільних класах // Директор школи (Шкільний світ). -2004. -№5. -С. 24-26.

Подано до редакції 13.04.2007 р.